

BETÆNKNING**Afgivet af Familie- og Sundhedsudvalget****vedrørende**

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges i finanslovsforslaget for 2018 at afsætte en pulje på 5 millioner kroner i 2018 og i hvert af overslagsårene, til en ekstraordinær flerstrengt indsats, der skal sikre en markant forbedring af de sociale forhold i Tasiilaq. Indsatsen skal ske i tæt koordinering med Kommuneqarfik Sermersooq.

(Fremsat af Medlemmer af Inatsisartut, Randi Vestergaard Evaldsen og Justus Hansen, Demokraterne)

Afgivet til forslagens 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Martha Lund Olsen, Siumut, formand
Medlem af Inatsisartut Mala Høy Kuko, Atassut, næstformand
Medlem af Inatsisartut Jess Svane, Siumut
Medlem af Inatsisartut Laura Tàunâjik, Siumut
Medlem af Inatsisartut Debora Kleist, Inuit Ataqatigiit
Medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit
Medlem af Inatsisartut Kelly Berthelsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 4. maj 2017 under FM2017 nærmere gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Forslagsstillerne påpeger, at der er massive sociale problemer i Tasiilaq. Der er udbredt omsorgsvigt af børn, psykisk vold, husspektakler, selvmord, voldtægt, misbrugsproblemer, lav uddannelsesniveau og høj arbejdsløshed.

Forslagsstillerne har gennem et § 37 spørgsmål til Naalakkersuisut fået oplyst, hvilket eksisterende eller planlagte tiltag, Naalakkersuisut har iværksat for at afhjælp den alvorlige situation i Tasiilaq – enten selvstændig eller i samarbejde med Kommuneqarfik Sermersooq. Forslagsstillerne erkender disse tiltag er gode og anerkendelsesværdige, men vurderer at tiltagene ikke er tilstrækkelige i forhold til de sociale problemers omfang og varighed.

Forslagsstillerne ønsker derfor, at der i finanslovsforslaget for 2018, og for hver af de efterfølgende tre overslagsår afsættes en pulje på fem millioner kroner pr. år, således at Naalakkersuisut i samarbejde med Kommuneqarfik Sermersooq gives økonomisk råderum for at yde en ekstraordinær indsats for at bekæmpe de sociale problemer i Tasiilaq.

1. behandling af forslaget i Inatsisartut

Ved forslagens førstebehandling var der i Salen enighed om, at de sociale problemer i byen er voldsomme, og at der ikke findes en enkelt eller let løsning.

Naalakkersuisut var enige med forslagsstillerne i, at der er massive sociale problemer i Tasiilaq, og fremførte, at der allerede iværksat en række initiativer på socialområdet i Tasiilaq, ligesom Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen er i tæt og løbende dialog med Kommuneqarfik Sermersooq om de sociale problemer i Tasiilaq, og om de eksisterende eller planlagte tiltag for at afhjælpe problemerne. Samtidig blev det påpeget at socialområdet fungerer i sammenspil med arbejdsmarkedet og uddannelsesområdet, og hvor udviklingen på ét område, indvirker på ét andet område.

Derfor fandt Naalakkersuisut i forhold til det konkrete forslag vedrørende det sociale område det centralt først, at følge de igangsatte initiativer og undersøge, hvilke indsatser, der har en positiv effekt. Derved kan der dannes et grundlag for, hvilke indsatser på socialområdet, der fremadrettet bør sættes på samt om der skal fokuseres på andre og nye initiativer end de allerede eksisterende.

Derfor indstillede Naalakkersuisut forslaget til forkastelse, men fremsatte samtidig i svarnotatet følgende ændringsforslag:

”Naalakkersuisut pålægges ved Inatsisartuts Efterårssamling 2018 at fremlægge en redegørelse om sociale indsatser i Tasiilaq. Redegørelsen skal afdække hvilke nuværende indsatser, der har en positiv og hensigtsmæssig effekt, samt afklare hvilke indsatser der fremadrettet bør arbejdes videre med på socialområdet i Tasiilaq”.

Partierne Siumut, Inuit Ataqatigiit, og Partii Naleraq var enig med Naalakkersuisut i, at det er vigtigt at foretage en evaluering af de allerede eksisterende tiltag, således at det afdækkes, hvilke tiltag, der har den største virkning. Modsat fandt Demokraterne og Atassut på grund situationens alvor, og det faktum, at problemerne på det sociale område har været erkendt gennem en årrække, at en styrket indsat ikke kan afvente evalueringen, hvorfor der burde sættes ind med en ekstraordinær indsats allerede fra 2018.

På denne baggrund blev forslaget henvist til nærmere behandling i Familie- og Sundhedsudvalget.

Udvalgets behandling af forslaget

Indledningsvist ønsker udvalget at understrege, at det er udvalgets forståelse, at der med Tasiilaq menes Tasiilaq og bygder, dvs. Kuummiut, Kulusuk, Sermiligaaq, Tiniteqilaaq og Isortoq, og ikke kun selve byen Tasiilaq.

I juni 2016 besøgte Børnetalsmanden Tasiilaq og Kuummiut. I indledningen til rejserapporten skriver Børnetalsmanden om besøget, at der er en stor gruppe børn og unge, som ikke får den omsorg og beskyttelse, de har krav på, og at der er sket et normskred i en del af familierne, som betyder, at vold, misbrug og omsorgssvigt er en del af børnenes virkelighed.

Samtidig understreger Børnetalsmanden, at Tasiilaq har en stærk kultur, hvor der er tradition for at hjælpe hinanden, og der er gode rollemodeller og ressourcestærke personer, både blandt familierne, på skolerne og i samfundet generelt.

Udvalget finder problemstillingerne for Tasiilaq komplekse, ikke mindst set i lyset af, at det er sociale problemer, som har været kendt i en årrække, og som skal ses i sammenhæng med uddannelse, arbejdsmarked, sundhed, og bolig. De nævnte områder påvirker gensidigt hinanden, og det betyder, at der ikke findes lette løsninger. Naalakkersuisut er opmærksom på dette, som det fremgår af Naalakkersuisuts svarnotat til forslaget, hvilket udvalget finder positivt, og kun kan støtte.

Ligeledes finder udvalget det vigtigt, at fremhæve forældrenes centrale rolle som ansvarlige rollemodeller for at kunne bryde de negative adfærdsmønstre og den negative sociale arv.

Det er i forhold til børn og unge afgørende, at forældrene er deres ansvar bevidst. En god, pligtgivende og ansvarsfuld opdragelse samt en visionær positiv holdning er afgørende for, at bryde den onde spiral, og alle mennesker kan bidrage til dette gennem ens dagligdag, ens adfærd og ens holdninger. Børn og unge spejler sig i de voksne og i samfundet, så derfor er nøglen til succes og forandring, at de voksne ændrer adfærd, så den unge generation lærer deraf.

Om end de sociale problemer i Tasiilaq er tunge, så er de desværre vidt udbredte i alle kommunerne i forskellige afskygninger. De mange tilsyn fra socialområdet og rapporter om omsorgssvigt og mistrivsel blandt børn og unge taler alle deres tydelige sprog om, at der er meget, der skal rettes op. Forslagsstillerne påpeger, at der i Tasiilaq særlige problemer med omsorgssvigt af børn, hvortil kommer vold i flere former - psykisk og fysisk vold, misbrugsproblemer, selvmord, og andre typer af overgreb eksempelvis voldtægt. Dertil kommer, at distriktet i forhold til det fremførte i beslutningsforslaget er kendetegnet ved et lavt uddannelsesniveau og en høj arbejdsløshed.

Der er forsat brug for helhedsorienterede indsatser, der på nationalt plan fokuserer på de alvorlige sociale problemer samtidig med, at vi skal sikre, at ingen by, bygd eller region lades i stikken. Vi skal sikre en helhedsorienteret social balance i landet, så vi fastholder landets sammenhængskraft. Dette er sagt med en viden og forståelse for, at udfordringerne omkring beskæftigelse, arbejdsmarked, og indtjeningsforholdene er forskellige landet rundt og dermed de lokale udfordringer.

Socialpolitisk vil vi ikke se passivt til, at vores grundværdier som mennesker og samfund udfordres og nedslides. Vi er hele landet rundt nødt til at tale om de basale spilleregler i menneskelig sameksistens. Vi bliver nødt til at tale om vores fællesværdier, vores fælles normer, og hvordan vi i alle sammenhænge sikrer overholdelse af disse. Hvis vi forholder os passivt til eksempelvis de oplyste værdiskred og normnedbrud, som nærværende forslag er motiveret af, så kan vi risikere at miste den sammenhængskraft, som ikke mindst i relation til vores værdinormer og fællesværdier, binder os menneskeligt og kulturelt sammen.

Udvalget skal anbefale, at der vedholdende ved dialog og information sættes fokus på de normer, standarder og fællesværdier, der skal sikre, at vi fastholder en menneskelig og social sammenhængskraft landet rundt.

Forslagets økonomiske konsekvenser

Det fremgår af § 33, stk. 1, i Inatsisartutts forretningsorden, at de økonomiske og administrative konsekvenser ved realiseringen af beslutningsforslag skal beskrives i forslagets begrundelse.

Udvalget har noteret sig, at forslaget i overensstemmelse hermed angiver de økonomiske konsekvenser ved forslagets realisering til 5 millioner kroner årligt, dvs. i alt kroner 20 millioner kroner fra 2018 til 2021.

Administration af puljen vurderes at ville lægge beslag på administrative ressourcer i et omfang af mindre end et halvt årsværk i hvert indsatsår. Tiltag, som finansieres med midler fra puljen, vil yderligere kunne lægge beslag på administrative ressourcer, uden at det dog er muligt at estimere omfanget heraf.

Udvalget har ingen yderligere kommentarer til forslagsstillernes forventninger til forslagets økonomiske og administrative konsekvenser.

I relation til ændringsforslaget fra Naalakkersuisut, så må udvalget formode, at de økonomiske konsekvenser er begrænsede, idet der allerede ligger en systemmæssig iboende forpligtigelse til at undersøge effekten af igangsatte konkrete indsatser. Da Naalakkersuisut selv har fremlagt et ændringsforslag, så må det formodes, at der i Naalakkersuisut tages højde for de samlede økonomiske konsekvenser af ændringsforslaget.

Udvalgets indstillinger

Et **flertal** i Familie- og Sundhedsudvalget bestående af repræsentanter fra **Siumut og Inuit Ataqatigiit** skal bemærke om forslaget:

Siumut og Inuit Ataqatigiit anerkender problemstillingerne fremført af forslagsstillerne, men fremfor at igangsætte nye beløbsfastsatte tiltag uden at kende det nærmere indhold af disse, så ønsker flertallet, at de allerede igangsatte tiltag evalueres, så der bedst muligt, og på et oplyst grundlag fremadrettet kan overvejes nye eller supplerende tiltag og indsatser.

På denne baggrund indstiller et flertal i Familie- og Sundhedsudvalget bestående af repræsentanter fra Siumut og Inuit Ataqatigiit det oprindelige forslag til forkastelse, og ændringsforslaget fra Naalakkersuisut til vedtagelse.

Et **mindretal** i Familie- og Sundhedsudvalget bestående af Atassut skal om forslaget bemærke:

Atassut finder, at de sociale problemer i Tasiilaq er så velkendte og alvorlige, at de påkalder sig politisk handlekraft her og nu. Evalueringer kan være fornuftige, men kan i værste fald hæmme påkrævet politisk handlekraft. Der er behov for ekstraordinær indsats for Tasiilaq allerede fra 2018. At afvente og udsætte en ekstraordinær indsats vil betyde, at problemerne og følgevirkningerne vokser sig endnu større.

Mindretallet i Familie- og Sundhedsudvalget bestående af **Atassut** indstiller som følge heraf **det oprindelige forslag til vedtagelse, og ændringsforslaget fra Naalakkersuisut til forkastelse.**

Med disse korte bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Martha Lund Olsen
Formand

Mala Høy Kuko
Næstformand

Jess Svane

Laura Tàunâjik

Debora Kleist

Mimi Karlsen

Kelly Berthelsen